

Din jurisprudența recentă a Curții de Justiție a Uniunii Europene

1. Cooperare polițienească și judiciară în materie penală. Decizia-cadru 2002/584/JAI. Mandat european de arestare. Articolul 23. Termenul pentru predarea persoanei căutate. Posibilitatea de a conveni de mai multe ori asupra unei noi date a predării. Rezistența persoanei căutate la predarea sa. Forță majoră. (Hotărârea CJUE din 25 ianuarie 2017, cauza C640/15, *Vilkas*).

Articolul 23 alineatul (3) din Decizia-cadru 2002/584/JAI trebuie interpretat în sensul că autoritățile implicate trebuie să convină asupra unei noi date a predării și în cazul în care predarea persoanei căutate, în termenul de 10 zile de la o primă nouă dată a predării convenită în temeiul dispoziției menționate, este împiedicată de un caz de forță majoră. Noțiunea de forță majoră trebuie să fie înțeleasă în sensul de împrejurări străine celui care le invocă, neobișnuite și imprevizibile, ale căror consecințe nu ar fi putut să fie evitate, în pofida diligenței manifestate și care au împiedicat efectiv predarea, iar nu doar au îngreunat-o. Simpla expirare a termenelor stabilite la articolul 23 din decizia-cadru nu poate exonera statul membru de executare de obligația sa de a continua procedura de executare a unui mandat european de arestare și de a proceda la predarea persoanei căutate, autoritățile în cauză trebuind să convină, în acest scop, asupra unei noi date a predării.

Domnul *Vilkas* a făcut obiectul a două mandate europene de arestare, emise de o instanță lituaniană. Prin două ordonanțe din 9 iulie 2015, Înalta Curte din Irlanda a decis predarea domnului *Vilkas* autorităților lituaniene, în termen de cel mult 10 zile de la data la care ordonanțele începeau să producă efecte, respectiv cel

târziu la 3 august 2015. Predarea nu a fost posibilă, din cauza rezistenței opuse de persoana interesată. O a doua tentativă de predare, în baza unei noi ordonanțe a aceleiași instanțe, a eșuat la 13 august 2015. Ministrul justiției și egalității a formulat o nouă cerere vizând autorizarea unei a treia tentative de predare a domnului *Vilkas* autorităților lituaniene, însă Înalta Curte a apreciat că nu este competentă să judece această cerere și a dispus eliberarea domnului *Vilkas*. Ministrul justiției și egalității a declarat apel împotriva acestei decizii, iar Curtea de Apel a decis să suspende judecata cauzei și să adreseze următoarele întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene:

„1) Articolul 23 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre are în vedere și/sau permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori?

2) În caz afirmativ, acest fapt este valabil în vreuna sau în toate situațiile următoare: și anume, atunci când predarea persoanei căutate în termenul prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din decizia-cadru a fost deja împiedicată de un caz de forță majoră în oricare dintre statele membre, ceea ce a condus la un

acord asupra unei noi date a predării, iar un asemenea caz de forță majoră:

– se constată că există în continuare sau

– dacă a încetat, se constată că reapare sau

– dacă a încetat, a apărut o altă asemenea împrejurare care a împiedicat sau este susceptibilă să împiedice predarea persoanei căutate în termenul necesar, stabilit în raport cu noua dată a predării menționată?”.

Curtea de Justiție a arătat că prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 23 din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că se opune ca, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, autoritatea judiciară de executare și autoritatea judiciară emitentă să convină asupra unei noi date a predării, în temeiul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru, în cazul în care rezistența opusă în mod repetat de persoana căutată a împiedicat predarea sa în termen de 10 zile de la o primă nouă dată a predării convenită în temeiul respectivei dispoziții.

S-a arătat că, potrivit art. 23 alin. 1 și art. 23 alin. 2 din decizia-cadru, persoana căutată trebuie predată în cel mai scurt timp, la o dată convenită între autoritățile implicate, respectiv în cel mult 10 zile de la data deciziei finale privind executarea mandatului european de arestare. Conform art. 23 alin. 3 din decizia-cadru, autoritatea judiciară emitentă și autoritatea judiciară de executare convin asupra unei noi date a predării, în cazul în care predarea este împiedicată de un caz de forță majoră în oricare dintre statele membre. Decizia-cadru nu a limitat expres numărul de noi date ale predării care pot fi convenite între autoritățile implicate, în cazul în care predarea persoanei căutate este împiedicată de un caz de forță majoră.

A considera că autoritatea judiciară de executare nu poate beneficia de un nou termen pentru predarea persoanei căutate în cazul în care, în practică, predarea sa, în termen de 10 zile de la prima nouă dată a predării convenită în temeiul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru, este împiedicată de un caz de forță majoră ar echivala cu a supune această autoritate unei obligații imposibil de îndeplinit și nu ar contribui în niciun fel la obiectivul privind accelerarea cooperării judiciare urmărit. Dacă articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru ar trebui să fie interpretat în sensul că regula prevăzută în prima sa teză nu este aplicabilă atunci când predarea persoanei căutate, în termen de 10 zile de la o primă nouă dată a predării convenită în temeiul acestei dispoziții, este împiedicată de un caz de forță majoră, această persoană ar trebui în mod obligatoriu, într-o astfel de situație, să fie pusă în libertate în cazul în care ea se mai află în detenție, independent de împrejurările cauzei, întrucât termenul prevăzut la această dispoziție a expirat. O astfel de interpretare ar fi de natură să limiteze în mod semnificativ eficiența procedurilor prevăzute de decizia cadru și, în consecință, să împiedice realizarea deplină a obiectivului urmărit de aceasta, constând în facilitarea cooperării judiciare prin introducerea unui sistem mai eficient de predare a persoanelor condamnate sau bănuite că au încălcat legea penală.

În consecință, este necesar să se considere că articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că autoritățile implicate trebuie să convină asupra unei noi date a predării, în temeiul acestei dispoziții, și în cazul în care predarea persoanei căutate, în termenul de 10 zile de la o primă nouă dată a predării convenită în temeiul dispoziției menționate, este împiedicată de un caz de forță majoră. Autoritatea judiciară de executare nu este ținută în mod necesar

să pună în libertate persoana căutată în cazul în care ea se mai află în detenție, dacă predarea acestei persoane, în termen de 10 zile de la o primă nouă dată a predării convenită în temeiul acestei dispoziții, este împiedicată de un caz de forță majoră. Autoritatea judiciară de executare are sarcina de a decide dacă persoana respectivă trebuie să rămână în detenție, în urma unui control concret al situației în cauză. Punerea provizorie în libertate a acestei persoane este posibilă în orice moment, în conformitate cu dreptul menționat, cu condiția ca autoritatea competentă să ia orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga persoanei.

Noțiunea de forță majoră trebuie să fie înțeleasă în sensul de împrejurări străine celui care le invocă, neobișnuite și imprevizibile, ale căror consecințe nu ar fi putut să fie evitate, în pofida diligenței manifestate. Noțiunea de forță majoră, în sensul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru, trebuie să fie interpretată în mod strict. Existența unui caz de forță majoră nu poate justifica prelungirea termenului de predare a persoanei căutate, decât în măsura în care acest caz de forță majoră a condus la *împiedicată*, iar nu la *îngreunarea* predării.

Rezistența opusă de o persoană căutată la predarea sa poate fi considerată în mod valabil o împrejurare străină autorităților implicate și neobișnuită. Totuși, o astfel de împrejurare nu poate fi calificată ca imprevizibilă. În situația în care persoana căutată a opus deja rezistență cu ocazia unei prime tentative de predare, faptul că aceasta opune rezistență și la a doua tentativă de predare nu poate fi considerat în mod normal imprevizibil. Pe de altă parte, autoritățile dispun de mijloace care să le permită, cel mai adesea, să surmonteze rezistența opusă de o persoană căutată. Nu poate fi exclus ca, pentru a face față rezistenței opuse de persoana căutată, respectivele autorități să recurgă la anumite măsuri coercitive, în condițiile prevăzute de dreptul lor național și cu respectarea drepturilor fundamentale ale acestei persoane.

Simpla expirare a termenelor stabilite la articolul 23 din decizia-cadru nu poate exonera statul membru de executare de obligația sa de a continua procedura de executare a unui mandat european de arestare și de a proceda la predarea persoanei căutate, autoritățile în cauză trebuind să convină, în acest scop, asupra unei noi date a predării.

2. Spațiul de libertate, securitate și justiție. Azil. Directiva 2004/83/CE. Standarde minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat. Articolul 12 alineatul (2) litera (c) și articolul 12 alineatul (3). Excludere de la recunoașterea statutului de refugiat. Noțiunea «acte contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite». Conținut. Membru de conducere al unei organizații teroriste. Condamnare penală pentru participarea la activitățile unui grup terorist. Examinare individuală. (Hotărârea CJUE din 31 ianuarie 2017, cauza C573/14, *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides împotriva Mostafa Lounani*).

Noțiunea „acte contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite”, care figurează la articolul 1 secțiunea F litera (c) din Convenția de la Geneva și la articolul 12 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2004/83, nu poate fi interpretată

în sensul că este limitată la comiterea de acte de terorism. Împrejurări precum deținerea unei funcții de conducere a unui grup terorist de talie internațională care a fost înscris pe lista Organizației Națiunilor Unite; susținerea logistică a activităților

acestui grup, implicarea în falsificarea de pașapoarte și ajutorarea voluntarilor să se deplaseze în Irak pot justifica excluderea de la recunoașterea statutului de refugiat.

Domnul Lounani a părăsit Marocul în cursul anului 1991 și s-a deplasat în Germania, unde a introdus o cerere de azil, care a fost respinsă. În cursul anului 1997, el a ajuns în Belgia, unde locuiește în mod ilegal de atunci. Domnul Lounani a fost condamnat de Tribunalul Corecțional din Bruxelles la o pedeapsă de 6 ani de închisoare pentru participarea la activitățile unui grup terorist în calitate de membru de conducere al acestuia, precum și pentru asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, pentru fals și uz de fals și pentru ședere ilegală.

La 16 martie 2010, domnul Lounani a introdus o cerere de azil la autoritățile belgiene, invocând temerea de a fi supus unor persecuții în cazul întoarcerii în țara sa de origine din cauza riscului de a fi considerat de autoritățile marocane islamist radical și jihadist, ca urmare a condamnării sale în Belgia. Commissaire général a emis o decizie de excludere a domnului Lounani de la beneficiul statutului de refugiat, decizie pe care acesta a contestat-o la Consiliul Contenciosului privind Străinii. Consiliul a anulat decizia atacată și a retrimis dosarul la Commissaire général, apreciind că acesta din urmă nu a desfășurat activități de cercetare suplimentare.

Commissaire général a adoptat o nouă decizie în sensul excluderii domnului Lounani de la beneficiul statutului de refugiat. Decizia a fost contestată de destinatarul său, iar prin hotărârea din 1 iulie 2011, Consiliul Contenciosului privind Străinii a statuat că domnului Lounani trebuia să i se recunoască calitatea de refugiat. Sesizat cu un recurs administrativ împotriva acestei din urmă hotărâri, Consiliul de Stat, prin hotărârea din 13 iulie 2012, a anulat respectiva hotărâre și a retrimis

cauza la Consiliul Contenciosului privind Străinii, cu o altă compunere. În rejudecare, Consiliul a considerat că faptele imputate în mod specific domnului Lounani nu constituiau infracțiuni teroriste ca atare. Acesta a reformat, prin hotărârea din 12 februarie 2013, decizia adoptată de Commissaire général la 24 mai 2011 și i-a recunoscut domnului Lounani statutul de refugiat. Commissaire général a formulat la Consiliul de Stat un recurs administrativ împotriva acestei hotărâri.

Consiliul de Stat a sesizat CJUE, cu următoarele întrebări preliminare:

„1) Litera (c) a articolului 12 alineatul (2) din Directiva 2004/83 trebuie interpretată în sensul că implică în mod necesar, pentru a putea fi aplicată clauza de excludere pe care o prevede, ca solicitantul de azil să fi fost condamnat pentru una dintre infracțiunile de terorism prevăzute la articolul 1 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/475?

2) În cazul unui răspuns negativ, se impune de asemenea să se stabilească dacă se poate considera că fapte precum cele [...] care sunt imputate intimatului prin hotărârea tribunal correctionnel de Bruxelles (Tribunalul Corecțional din Bruxelles) din 16 februarie 2006 și pentru care acesta a fost condamnat pentru participarea la o organizație teroristă constituie acte contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite în sensul literei (c) a articolului 12 alineatul (2) din Directiva 2004/83?

3) În cadrul examinării excluderii unui solicitant de la acordarea protecției internaționale ca urmare a participării sale la o organizație teroristă, condamnarea în calitate de membru de conducere al unei organizații teroriste, prin care se constată că solicitantul de protecție internațională nu săvârșise, nu încercase să săvârșească și nici nu amenințase că va săvârși un act terorist, este suficientă pentru a se putea constata existența unui act de participare sau de instigare, în

sensul articolului 12 alineatul (3) din Directiva 2004/83, imputabil solicitantului sau este necesar să se procedeze la o examinare individuală a faptelor cauzei și să se demonstreze participarea sau instigarea la săvârșirea unei infracțiuni de terorism definite la articolul 1 din Decizia-cadru 2002/475?

4) În cadrul examinării excluderii unui solicitant de la acordarea protecției internaționale ca urmare a participării sale la o organizație teroristă, dacă este cazul în calitate de conducător, actul de instigare sau de participare prevăzut la articolul 12 alineatul (3) din Directiva 2004/83 trebuie să privească săvârșirea unei infracțiuni de terorism astfel cum este definită la articolul 1 din Decizia-cadru 2002/475 sau poate privi participarea la un grup terorist, prevăzută la articolul 2 din decizia-cadru respectivă?

5) În materie de terorism, excluderea de la acordarea protecției internaționale, prevăzută la articolul 12 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2004/83, este posibilă în lipsa săvârșirii, a instigării sau a participării la un act violent, de o natură deosebit de crudă, astfel cum este prevăzut la articolul 1 din Decizia-cadru 2002/475?”

Cu privire la prima întrebare preliminară, Curtea a arătat că dispozițiile Directivei 2004/83 trebuie interpretate în lumina structurii generale și a scopului acesteia, cu respectarea Convenției de la Geneva și a celorlalte tratate în domeniu, menționate la articolul 78 alineatul (1) TFUE. Articolul 12 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2004/83 corespunde în esență articolului 1 secțiunea F litera (c) din Convenția de la Geneva, care prevede că dispozițiile convenției nu vor fi aplicabile persoanelor despre care ar exista motive serioase să se creadă că sunt vinovate de acte împotriva scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite.

Conform Rezoluției 1377 (2001) a Consiliului de Securitate, sunt contrare

scopurilor și principiilor enunțate în Carta Organizației Națiunilor Unite nu numai „actele de terorism internațional”, ci și „finanțarea, planificarea și pregătirea actelor de terorism internațional, precum și toate celelalte forme de sprijinire a acestora”. Potrivit Rezoluției 1624 (2005) a Consiliului de Securitate, actele contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite nu se limitează la „actele, metodele și practicile teroriste”. În consecință, noțiunea „acte contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite”, care figurează la articolul 1 secțiunea F litera (c) din Convenția de la Geneva și la articolul 12 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2004/83, nu poate fi interpretată în sensul că este limitată la *comiterea* de acte de terorism.

În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 12 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2004/83 trebuie interpretat în sensul că, pentru a putea reține existența cauzei de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat care figurează la acest articol, nu este necesar ca solicitantul protecției internaționale să fi fost condamnat pentru una dintre infracțiunile teroriste prevăzute la articolul 1 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/475.

Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 12 alineatul (2) litera (c) și articolul 12 alineatul (3) din Directiva 2004/83 trebuie interpretate în sensul că acte de participare la activitățile unui grup terorist, cum sunt cele pentru care a fost condamnat pârâtul din litigiul principal, pot intra sub incidența cauzei de excludere prevăzute de aceste dispoziții, chiar în condițiile în care persoana în cauză nu a comis, nu a încercat să comită și nu a amenințat cu comiterea unui act de terorism.

Curtea de Justiție a invocat Rezoluția 2178 (2014), prin care Consiliul de Securitate „și-a exprimat profunda îngrijorare cu privire la amenințarea gravă și crescândă pe care o reprezintă luptătorii teroriști străini, și anume persoanele care călătoresc într-un alt stat decât statul lor de reședință sau cetățenie în vederea săvârșirii, planificării ori pregătirii [...] [de] acte de terorism” și și-a exprimat preocuparea cu privire la rețelele organizate de entitățile teroriste prin care se facilitează circulația între state a luptătorilor de toate naționalitățile și a resurselor de care au nevoie aceștia.

Printre măsurile care trebuie adoptate împotriva acestui fenomen, statele trebuie să asigure prevenirea și eliminarea activităților de recrutare, de organizare, de transport sau de dotare a persoanelor care călătoresc într-un alt stat decât statul lor de reședință sau decât statul a cărui cetățenie o au, în vederea, printre altele, a săvârșirii, a planificării sau a pregătirii de acte de terorism.

Autoritatea competentă a statului membru în cauză nu poate aplica articolul 12 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2004/83, decât după ce a efectuat, în fiecare caz în parte, o evaluare a faptelor specifice de care are cunoștință pentru a

stabili dacă există motive întemeiate pentru a considera că actele comise de persoana în cauză, care îndeplinește, pe de altă parte, criteriile pentru obținerea statutului de refugiat, se încadrează la aceste cazuri de excludere.

Deși evaluarea finală a cererii de protecție internațională incumbă autorităților naționale competente, CJUE a furnizat o serie de indicații în acest sens: domnul Lounani era membru de conducere al unui grup terorist de talie internațională care a fost înscris pe lista Organizației Națiunilor Unite, care identifică anumite persoane și entități care fac obiectul unor sancțiuni și care a rămas înscris pe această listă după actualizarea sa. Activitățile sale de susținere logistică a activităților acestui grup prezintă o dimensiune internațională în măsura în care acesta a fost implicat în falsificarea de pașapoarte și a ajutat voluntari care doreau să se deplaseze în Irak. În opinia Curții, astfel de acte pot justifica excluderea de la recunoașterea statutului de refugiat.

Curtea a apreciat că nu se mai impunea un răspuns la întrebările patru și cinci, având în vedere răspunsurile la primele trei întrebări.

3. Cooperare judiciară în materie civilă. Regulamentul (CE) nr. 805/2004. Titlu executoriu european pentru creanțele necontestate. Condițiile certificării ca titlu executoriu european. Noțiunea «instanță judecătorească». Notar care a adoptat o ordonanță de executare în temeiul unui «înscris constatator al creanței». Act autentic. (Hotărârea CJUE din 9 martie 2017, cauza C484/15, *Ibrica Zulfikarpašić împotriva Slaven Gajer*).

Principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și principiul încrederii reciproce între statele membre ale Uniunii Europene, se materializează în recunoașterea și executarea în celelalte state membre a hotărârilor care au fost certificate ca titlu executoriu european în statul membru de origine. Prezervarea principiului încrederii legitime într-un context de liberă circulație

a hotărârilor, necesită o apreciere strictă a elementelor care definesc noțiunea „instanță judecătorească” în sensul acestui regulament, pentru a permite autorităților naționale să identifice hotărârile pronunțate de instanțele din alte state membre. Pe de altă parte, hotărârile a căror executare se solicită în alt stat membru decât cel de origine trebuie să fi fost pronunțate într-o procedură judiciară

care oferă garanții de independență și de imparțialitate, precum și de respectare a principiului contradictorialității. O procedură națională de adoptare a unui ordonanțe de executare fără notificarea sau comunicarea actului de sesizare a instanței sau a actului echivalent și fără informarea în acest act a debitorului cu privire la creanță, care conduce la faptul că debitorul nu are cunoștință de creanța solicitată decât în momentul în care îi este notificată această ordonanță, nu poate fi calificată ca fiind desfășurată în contradictoriu.

Domnul Zulfikarpašić, care exercită profesia de avocat, a încheiat un contract de asistență și de reprezentare cu domnul Gajer, clientul său, care nu i-a achitat factura emisă. Domnul Zulfikarpašić a sesizat un notar cu o cerere de executare silită împotriva domnului Gajer, în temeiul acestei facturi, calificată drept „înscris constatator al creanței” potrivit Legii privind executare silită. La 12 februarie 2014, notarul a adoptat o ordonanță de executare în temeiul acestui înscris, care a rămas definitivă în lipsa unei contestații din partea debitorului. La 13 noiembrie 2014, domnul Zulfikarpašić a solicitat unui notar să certifice ca titlu executoriu european această ordonanță de executare.

Notarul a considerat că nu erau îndeplinite condițiile necesare pentru eliberarea certificatului solicitat. El a arătat că, potrivit articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 805/2004, creanța trebuia să fie considerată necontestată. Or, nu s-ar putea considera necontestate, pe de o parte, în temeiul acestui articol 3 alineatul (1) literele (a)-(c), decât creanțele care au făcut obiectul unei proceduri judiciare și, pe de altă parte, potrivit aceluiași articol 3 alineatul (1) litera (d), cele recunoscute în mod expres într-un act autentic, noțiune care, în sensul acestui regulament, ar trebui să cuprindă

actul întocmit de un notar, precum ordonanța de executare adoptată în temeiul unui „înscris constatator al creanței”. O astfel de ordonanță nu ar îndeplini însă condiția recunoașterii exprese a creanței de către debitor.

Notarul a trimis cauza la Tribunalul Municipal din Novi Zagreb - Serviciul permanent din Samobor (Croatia), pentru ca acesta să se pronunțe asupra cererii de certificare formulate de domnul Zulfikarpašić. Instanța a decis să suspende judecata și să adreseze CJUE următoarea întrebare preliminară:

„Dispozițiile Legii privind executarea silită referitoare la titlul executoriu european sunt conforme cu Regulamentul nr. 805/2004 și, mai precis, în Croatia, în procedurile de adoptare a unei ordonanțe de executare întemeiate pe un înscris constatator al creanței, expresia «instanță judecătorească» include și notarii? Notarii pot elibera certificate de titluri executorii europene care se raportează la ordonanțe de executare definitive și executorii pe care le-au dat în temeiul unui înscris constatator al creanței atunci când ordonanța respectivă nu a făcut obiectul unei contestații și, în cazul unui răspuns negativ, instanțele judecătorești pot elibera certificate de titluri executorii europene referitoare la o ordonanță de executare eliberată de un notar în baza unui înscris constatator al creanței atunci când ordonanța respectivă se referă, potrivit conținutului său, la creanțe necontestate și, în acest caz, ce formular ar trebui utilizat?”

În analiza CJUE, prin intermediul primei părți a întrebării formulate, instanța de trimitere a solicitat, în esență, să se stabilească dacă Regulamentul nr. 805/2004 trebuie interpretat în sensul că, în Croatia, notarii, atunci când acționează în cadrul competențelor ce le sunt conferite prin dreptul național în procedurile de executare silită în temeiul unui „înscris constatator al creanței”, intră în sfera

noțiunii „instanță judecătorească” în sensul acestui regulament.

Regulamentul nr. 805/2004 nu specifică elementele constitutive ale noțiunilor de „instanță judecătorească” și „procedură judiciară”. Potrivit unei jurisprudențe constante, atât din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cele ale principiului egalității rezultă că termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare al acesteia trebuie în mod normal să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând cont de contextul acelei dispoziții și de obiectivul general urmărit de reglementarea în cauză. Se impune, în consecință, astfel cum s-a amintit la punctul 32 din prezenta hotărâre, să se analizeze noțiunile „instanță judecătorească” și „procedură judiciară” în lumina obiectivelor pe care le urmărește Regulamentul nr. 805/2004, a cărui interpretare o solicită instanța de trimitere în prezenta cauză.

În această privință este necesar să se observe că rezultă din modul de redactare a articolului 1 din regulamentul menționat, că acesta urmărește să asigure, pentru creanțele necontestate, libera circulație a hotărârilor judecătorești în toate statele membre, fără a fi necesar să se recurgă la o procedură intermediară în statul membru de executare înainte de recunoaștere și executare. Acest obiectiv nu poate fi însă atins prin afectarea, indiferent în ce mod, a dreptului la apărare. Principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și principiul încrederii reciproce între statele membre ale Uniunii Europene se traduc, în temeiul articolului 5 din Regulamentul nr. 805/2004, prin recunoașterea și executarea în celelalte state membre a hotărârilor care au fost certificate ca titlu executoriu european în statul membru de origine.

Prezervarea principiului încrederii legitime într-un context de liberă circulație a hotărârilor, necesită o apreciere strictă a elementelor care definesc noțiunea „instanță judecătorească” în sensul acestui regulament, pentru a permite autorităților naționale să identifice hotărârile pronunțate de instanțele din alte state membre. Totodată, hotărârile a căror executare se solicită în alt stat membru decât cel de origine trebuie să fi fost pronunțate într-o procedură judiciară care oferă garanții de independență și de imparțialitate, precum și de respectare a principiului contradictorialității.

În Croația, notarii sunt competenți să soluționeze prin ordonanță cererile de deschidere a unei proceduri de executare în temeiul unui înscris constatator al creanței. După ce ordonanța a fost notificată părâtului, acesta poate formula contestație. Notarul în fața căruia este formulată în termen o contestație admisibilă și motivată împotriva ordonanței pe care a adoptat-o transmite dosarul spre examinare instanței competente, care se pronunță cu privire la contestație.

Curtea a apreciat că deși debitorul are posibilitatea de a formula contestație împotriva ordonanței de executare eliberate de notar și că notarul pare să exercite atribuțiile care i-au fost conferite în cadrul unei proceduri de executare silită în temeiul unui „înscris constatator al creanței” sub controlul unei instanțe, căreia notarul trebuie să îi trimită eventualele contestații, examinarea de către notar a cererii de adoptare a unei ordonanțe de executare în acest temei nu se desfășoară în contradictoriu. Or, potrivit articolului 12 din Regulamentul nr. 805/2004, o hotărâre privind o creanță necontestată în sensul articolului 3 alineatul (1) literele (b) și (c) din acest regulament nu poate fi certificată ca titlu executoriu european decât dacă procedura judiciară din statul membru de origine a îndeplinit standardele minime

vizate în capitolul III din regulament. Aceste standarde minime sunt expresia voinței legiuitorului Uniunii de a veghea ca procedurile care conduc la adoptarea unor hotărâri referitoare la o creanță necontestată să ofere garanții suficiente de respectare a dreptului la apărare.

Curtea a concluzionat că o procedură națională de adoptare a unui ordonanțe de executare fără notificarea sau comunicarea actului de sesizare a instanței sau a actului echivalent și fără informarea în acest act a debitorului cu privire la creanță, care conduce la faptul că debitorul nu are cunoștință de creanța solicitată decât în momentul în care îi este notificată această ordonanță, nu poate fi calificată ca fiind desfășurată în contradictoriu.

Articolul 3 din regulamentul menționat, intitulat „Titlurile executorii care trebuie certificate ca titlu executoriu european”, stabilește condițiile în care se consideră că o creanță este necontestată făcându-se o distincție între ipotezele vizate la alineatul (1) literele (a)-(c) al articolului menționat, care se referă la creanțele contestate în cadrul unei proceduri

judiciare, și cele vizate la alineatul (1) litera (d), care privește creanțele recunoscute expres de debitor prin act autentic.

Deși în ordinea juridică croată notarii sunt abilitați să întocmească acte autentice, creanța constatată printr-o ordonanță de executare adoptată în temeiul unui „înscris constatator al creanței” nu are un caracter necontestat. În conformitate cu considerentul (5) al Regulamentului nr. 805/2004, articolul 3 alineatul (1) litera (d) din acesta prevede că un act autentic nu poate fi certificat ca titlu executoriu european decât în cazul în care debitorul a recunoscut creanța în mod expres în acest act. Lipsa unei contestații din partea debitorului nu poate fi asimilată recunoașterii exprese a creanței, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (d) din Regulamentul nr. 805/2004, din moment ce această recunoaștere trebuie să figureze în actul autentic care face obiectul certificării.

*Selecții realizate de
judecător dr. Anamaria Groza*,
Judecătoria Craiova*

4. Timpul de lucru al judecătorilor. Efectuarea serviciului de permanență. Inexistența unei remunerații. Invocarea discriminării. Inadmisibilitate (Ordonanța CJUE din 4 mai 2017 pronunțată în cauza C-653/16, procedura Jitka Svobodová c. Ěeská republika – Okresní soud v Náchod)

Nu este admisibilă o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare prin care se solicită interpretarea Directivei 2000/78, invocându-se în mod generic existența unui tratament discriminatoriu pretins a rezulta din lipsa remunerării judecătorilor pentru perioada în care efectuează serviciu de permanență pentru soluționarea unor cereri urgente, fără a se indica elemente de fapt și de drept din care să rezulte existența unui

criteriu de discriminare expres și limitativ de această reglementare a Uniunii Europene.

1. Cererea de hotărâre preliminară din cauza C-653/16, procedura Jitka Svobodová c. Ěeská republika – Okresní soud v Náchod, EU:C:2017:371,⁵⁹⁵ vizează interpretarea Directivei 2000/78/CE a Consiliului, din 27 noiembrie 2000, de creare a unui cadru general în favoarea

* E-mail profesional: anamariagroza80@gmail.com.

⁵⁹⁵ Textul este disponibil în limba franceză la

pagina web www.curia.eu; hotărârea este prezentată în traducerea autorului și nu reprezintă o traducere oficială.

egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

2. Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între dna. Jitka Svobodová și Tribunalul din Náchod privind remunerarea perioadelor în care a desfășurat serviciu de permanență, în calitate de judecător, în scopul îndeplinirii actelor urgente în cadrul unei proceduri penale.

Cadrul juridic

[...]

7. Articolul 84, alineatul 3 din Legea nr.6/2002 privind organele judiciare, judecătorii, asesorii și administrarea publică a organelor judiciare, prevede:

„În scopul asigurării exercitării în bune condiții a justiției, președintele instanței poate impune judecătorilor efectuarea unui serviciu de permanență la locul de muncă, la domiciliu sau într-un alt loc potrivit. Serviciul de permanență la locul de muncă poate fi impus judecătorului până la concurența a cel mult 400 de ore pe an. Președintele instanței va veghea ca sarcina serviciului de permanență să fie egal pentru toți judecătorii.

8. În conformitate cu art.29 alin.1 din Legea nr.236/1995 referitoare la remunerarea și alte condiții ale exercitării funcțiilor reprezentanților puterii publice și ai anumitor organe ale statului precum și ale judecătorilor și parlamentarilor europeni, remunerația judecătorilor este fixată ținând cont de eventualele ore suplimentare. Regula nu este valabilă în privința orelor muncite în timpul nopții și în zilele libere.

9. Așa cum rezultă din cererea de hotărâre preliminară, în conformitate cu art.95 alin.2 și 3 din Legea nr.262/2006 (Codul muncii) pentru munca prestată în perioada de asigurare a permanenței (gardă) angajatul are dreptul la o remunerație sau o perioadă liberă în compensare; nu este datorată pentru această perioadă indemnizația prevăzută

de art.140; munca prestată în perioada serviciului de permanență peste timpul normal de lucru săptămânal constituie ore suplimentare (art.93); perioada serviciului de permanență în care nu este prestată muncă nu este considerată timp de lucru. Totodată, în conformitate cu art.4 din Legea nr. 6/2002, dispozițiile Codului muncii sunt aplicabile mutatis mutandis relațiilor de muncă ale judecătorilor.

10. Conform art.140 din Codul muncii, angajatul are dreptul, pentru perioada în care asigură serviciul de permanență, la o indemnizație de minimum 10% din salariul mediu.

Litigiul principal și întrebările preliminare

11. Dna. Jitka Svobodová este judecător la tribunalul Náchod, Cehia. Aceasta a solicitat acestei instanțe plata sumei de 87.217,83 coroane (aproximativ 3.200 euro) și a dobânzii legale, datorate, în opinia sa, cu titlu de remunerație pentru serviciul de permanență efectuată în scopul asigurării efectuării unor acte urgente în cadrul procedurilor penale. Plata acestei indemnizații i-a fost refuzată.

12. Tribunalul Rychnov nad Knížnou a dispus prin hotărârea din 20 ianuarie 2015 ca Tribunalul Náchod să îi plătească doamnei Jitka Svobodová suma pretinsă. Această primă instanță a considerat că nici o reglementare nu stabilește că nu ar trebui plătită judecătorilor indemnizația pentru serviciul de permanență sau că o astfel de indemnizație ar fi inclusă în remunerația judecătorilor. Această instanță a mai reținut că, deși unii judecători efectuează serviciul de permanență mai mult decât alții, toți au o remunerație egală.

13. În apel, Curtea regională Hradec Králové, prin hotărârea din 14 aprilie 2015, a respins acțiunea, considerând că nivelul remunerației judecătorilor a fost determinat în baza unor criterii obiective și transparente și nu în baza unei aprecieri a activității unui anumit judecător. Potrivit

acestei instanțe, remunerarea judecătorilor nu reflectă dificultatea dosarelor, nici volumul de muncă, care pot fi diferite în diferite instanțe.

14. Dna. Jitka Svobodová a formulat, împotriva acestei hotărâri, un recurs în casație, prin care a arătat că ar putea rezulta, din intrarea în vigoare a noului Cod al muncii, un drept pentru judecătorii de a primi indemnizația pentru efectuarea serviciului de permanență. Între altele, consideră aceasta că nu poate fi dedus, din simpla împrejurare că Legea nr. 263/1995 nu prevede expres dreptul judecătorilor la indemnizația pentru serviciul de permanență, că aceștia nu beneficiază de un asemenea drept.

15. În aceste condiții, Curtea Supremă a Republicii Cehia a decis să formuleze o cerere de hotărâre preliminară cu următoarele întrebări:

1. Reglementarea cehă, în virtutea căreia nu este datorat judecătorilor o indemnizație, deși efectuează serviciul de permanență, în timp ce alții angajați (în sectorul public și sectorul privat) au dreptul la o asemenea indemnizație în virtutea Codului muncii sau a altor reglementări, constituie o diferență de tratament în materie de remunerare, care este interzisă de Directiva 2000/78 [...] ?

2. Reglementarea cehă, în virtutea căreia toți judecătorii (în funcție de vechimea în activitate) au dreptul la aceeași remunerație, deși fiecare efectuează un număr diferit de ore de serviciu de permanență, constituie o diferență de tratament în materie de remunerare care este interzisă de Directiva 2000/78 [...] ?

Asupra admisibilității cererii de hotărâre preliminară

[...]

18. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cadrul cooperării între aceasta și instanțele naționale instituită de art.267 TFUE, necesitatea unei interpretări a dreptului Uniunii care

să fie utilă judecătorului național impune acestuia să prezinte cadrul factual și juridic în care se pun întrebările adresate sau, cel puțin, să explice ipotezele factuale pe care se bazează întrebările. În fapt, Curtea este îndreptățită să se pronunțe numai asupra interpretării unui text legal al Uniunii plecând de la faptele ce îi sunt prezentate de instanțele naționale (Ordonanța din 3 septembrie 2015, Vivium, C 250/15, nepublicată, EU:C:2015:569, pct.8 și jurisprudența citată).

19. Aceste exigențe, privind conținutul unei cereri de hotărâre preliminară, sunt stabilite în mod explicit în art.94 din Regulamentul de procedură, potrivit căreia orice cerere de acest tip trebuie să conțină „o expunere sumară a obiectului litigiului precum și faptele pertinente, astfel cum sunt ele constatate de instanța de trimitere sau, cel puțin, o expunere a elementelor de fapt pe care sunt fondate întrebările”, „prevederile legale susceptibile de a fi aplicate în cauză și, dacă este cazul, jurisprudența națională pertinentă”, precum și „expunerea motivelor care au condus instanța de trimitere la a se întreba cu privire la interpretarea sau validitatea anumitor dispoziții de drept al Uniunii, precum și legătura pe care ea a stabilit-o între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă în litigiul principal”.

20. Aceste exigențe sunt de asemenea reflectate în recomandările Curții publicate în atenția instanțelor naționale referitor la formularea unei întrebări preliminare (JO 2012, Codul civil 338, p.1). Rezultă, în special, din conținutul punctului 22 ale acestor recomandări, că o cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, trebuie „să fie suficient de amănunțită și să conțină toate informațiile pertinente în manieră să permită Curții, precum și celor interesați și în drept să prezinte observații, să înțeleagă corect cadrul factual și juridic al litigiului principal”

(Ordonanța din 6 noiembrie 2014, Herrenknecht, C 366/14, EU:C:2014:2353, pct. 16).

21. În această privință, este important să se sublinieze că informațiile conținute în hotărârile de trimitere servesc nu numai la a emite Curții să ofere un răspuns util dar, în mod egal, să dea posibilitatea guvernelor statelor membre și oricui este interesat să prezinte observații conform art.23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene. Este în sarcina Curții să vegheze ca această posibilitate să fie protejată, ținând cont că, în virtutea acestei dispoziții, doar hotărârile de trimitere sunt notificate celor interesați (Ordonanța din 20 iulie 2016, Stoppani Malta și Stanleybet, C 141/16, nepublicată, EU:C:2016:596, pct.10 și jurisprudența citată acolo).

22. În cauză, Curtea este obligată să constate că hotărârea e trimitere, în mod evident, nu răspunde exigențelor expuse la punctele 18 – 21 din această ordonanță.

23. În această privință, este necesar a reaminti că, în termenii primului său articol, Directiva 2000/78 are ca obiect stabilirea unui cadru general pentru combaterea discriminării bazate pe religie sau alte convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, în ceea ce privește încadrarea în muncă și munca, în scopul de a pune în aplicare, în statele membre, principiul egalității de tratament.

24. Mai trebuie amintit că, în termenii articolului 2 al acestei Directive, se înțelege prin „principiul egalității de tratament” absența oricărei discriminări directe sau indirecte fondată pe unul din motivele enunțate în articolul 1 din aceeași Directivă.

25. Or, instanța de trimitere nu a indicat în baza cărui motiv prevăzut de Directiva 2000/78 reglementarea națională în cauză ar fi susceptibilă de a determina o discriminare în sensul acestei directive.

26. În fapt, instanța de trimitere s-a limitat a arăta că ar putea exista o

diferență de tratament între judecători și „alți angajați” și, în particular, între judecătorii care efectuează serviciu de permanență și cei care nu efectuează acest serviciu sau efectuează mai puține ore de permanență. Instanța de trimitere invocă, în egală măsură, ca element de comparație, situația angajaților „din alte sectoare de drept public sau drept privat” sau cea a „altor angajați cărora li se aplică în totalitate regimul Codului muncii”.

27. În orice caz, trebuie să se constate că asemenea diferențe de tratament nu prezintă trăsăturile unei discriminări fondate pe un motiv vizat de Directiva 2000/78 și nu intră în domeniul de aplicare al acesteia (a se vedea prin analogie Ordonanța din 8 decembrie 2016, Marinkov, C 27/16, nepublicată, EU:C:2016:943, pct.43).

28. Hotărârea de trimitere nu permite deci Curții să furnizeze un răspuns util instanței de trimitere în scopul soluționării litigiului principal și nici nu dă guvernelor statelor membre și alte părți interesate posibilitatea de a prezenta observații conform art.23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

29. În consecință, se constată că, în aplicarea art.53 alin.2 din Regulamentul de procedură, prezenta cerere este în mod evident inadmisibilă.

Notă:

Deși Curtea a fost sesizată și s-a pronunțat doar cu privire la incidența Directivei 2000/78, problema esențială a litigiului principal rezultă a fi una care privește organizarea timpului de lucru al judecătorilor în legătură cu asigurarea unui serviciu de permanență, pretențiile pentru drepturi salariale formulate de reclamantă rezultând din această situație de fapt.

Problema perioadelor de asigurare a permanenței sau a gărzilor inactive (indiferent de terminologia specifică unor profesii fiind vorba în esență de perioada de timp în care angajatul se află la

dispoziția angajatorului, putând să i se ceară în orice moment să își îndeplinească atribuțiile, chiar dacă nu prestează nici o activitate) a făcut obiectul mai multor cereri adresate CJUE pentru pronunțarea unor hotărâri preliminare, punându-se și problema remunerării acestor perioade.

CJUE a stabilit că perioada în care angajatul asigură un serviciu de permanență la locul de muncă constituie timp de lucru chiar dacă acesta nu desfășoară nicio activitate,⁵⁹⁶ în timp ce perioada în care se asigură serviciul de permanență la domiciliu nu constituie timp de lucru⁵⁹⁷.

Totuși, deși Curtea a stabilit că nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 2003/88 și al Directivei 93/104 problema remunerării⁵⁹⁸ aceasta a ținut să precizeze că nimic nu împiedică angajatorul să ia în considerare în mod diferit perioadele în cursul cărora prestațiile de

muncă sunt efectiv realizate și cele în cursul cărora nu se realizează nicio muncă efectivă, rămânând liber să determine remunerarea timpului de lucru în care nu se prestează efectiv muncă, cea ce evident nu poate să însemne decât că angajatorul poate să remunereze angajatul la un nivel inferior pentru perioada de disponibilitate ce constituie timp de lucru dar în care acesta nu desfășoară nicio activitate⁵⁹⁹. În acest mod, implicit, Curtea a lăsat să se înțeleagă, în plus, că pentru această perioadă angajatul ar trebui să primească o anumită remunerație. Această concluzie are în vedere faptul că, în considerente, Curtea ar fi putut evita să abordeze acest subiect, ca neintrând în domeniul de aplicare al reglementării Uniunii privind timpul de muncă sau ar fi putut afirma că nimic nu împiedică angajatorul să nu remunereze perioadele de gardă inactivă, fiind obligat numai să ia în considerare

⁵⁹⁶ CJUE, Camera a cincea, Ordonanța din 11 ianuarie 2007, cauza C-437/05, *Jan Vorel c. Nemocnice ěeský Krumlov*, ECLI:EU:C:2007:23, publicată la www.curia.eu; Hotărârea Curții din 3 octombrie 2000, cauza C-303/98, *Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap)*, publicată în limba engleză la www.curia.eu; Hotărârea din 9 septembrie 2003, cauza C-151/02, *Landeshauptstadt Kiel c. Norbert Jaeger*, ECLI:EU:C:2003:437, par. 44-71 din considerente și dispozitiv, publicată în limba engleză la www.curia.eu; a se vedea Răzvan Anghel, *Timpul de lucru și timpul de odihnă – Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, 2017, p.75-76.

⁵⁹⁷ Hotărârea Curții din 3 octombrie 2000, cauza C-303/98, *Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap)*, publicată în limba engleză la www.curia.eu; Hotărârea din 9 septembrie 2003, cauza C-151/02, *Landeshauptstadt Kiel c. Norbert Jaeger*, ECLI:EU:C:2003:437, par. 44-71 din considerente și dispozitiv, publicată în limba engleză la www.curia.eu; a se vedea Răzvan Anghel, *Timpul de lucru și timpul de odihnă – Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, 2017, p.75-76;

⁵⁹⁸ Hotărârea Curții din 3 octombrie 2000, cauza C-303/98, *Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap)*, publicată în limba engleză la

www.curia.eu; CJUE, Hotărârea din 1 decembrie 2005, Camera a doua, cauza C-14/04, *Abdelkader Dellas, Confédération générale du travail, Fédération nationale des syndicats des services de santé et des services sociaux CFDT, Fédération nationale de l'action sociale Force ouvrière c. Premier ministre, Ministre des Affaires sociales, du Travail et de la Solidarité*, ECLI:EU:C:2005:728, par.38, publicată la www.curia.eu; pentru traducere, a se vedea Răzvan Anghel, *Timpul de lucru și timpul de odihnă*, citată, p.171-176 ; CJUE, Camera a cincea, Ordonanța din 11 ianuarie 2007, cauza C-437/05, *Jan Vorel*, citată, par.32; CJUE, Camera a șasea, Ordonanța din 4 martie 2011, cauza C-258/10, *Nicușor Grigore c. Regiei Naționale a Pădurilor Romsilva – Direcția Silvică București*, ECLI:EU:C:2011:122, publicată la www.curia.eu, par.83; CJUE, Camera a treia, Hotărârea din 10 septembrie 2015 (Camera a treia), cauza C-266/14, *Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras (CC.OO.) c. Tyco Integrated Security SL, Tyco Integrated Fire & Security Corporation Servicios SA*, ECLI:EU:C:2015:578, publicată la www.curia.eu, par.48-49.

⁵⁹⁹ CJCE, Camera a cincea, Ordonanța din 11 ianuarie 2007, cauza C437/05, *Jan Vorel* CJUE, citată, par.35; CJUE, Camera a treia, Hotărârea din 10 septembrie 2015 (Camera a treia), cauza C-266/14, citată, par.47.

aceste perioade pentru respectarea timpului maxim săptămânal de lucru. Cu toate acestea, Curtea a ales să rețină în considerentele hotărârii că angajatorul nu este împiedicat să remunereze angajatul la un alt nivel față de remunerația corespunzătoare duratei normale a timpului de lucru, ceea ce presupune stabilirea unei anumite remunerații. Curtea a reținut aceste considerente, însă, numai în legătură cu perioadele de gardă care constituie timp de lucru, deci cele realizate la locul de muncă sau alt loc impus de angajator fără să facă aceeași remarcă cu privire la perioadele de gardă care nu constituie timp de lucru respectiv cele efectuate la domiciliu.

Deși jurisprudența Curții viza activitatea medicilor, argumentele reținute și principiile desprinse din acestea sunt aplicabile în cazul tuturor profesiilor. De altfel, această jurisprudență s-a reflectat și în jurisprudența instanțelor naționale din Uniunea Europeană cu privire la alte profesii⁶⁰⁰.

Este adevărat că, din sesizarea instanței supreme din Cehia, astfel cum

este prezentată de CJUE în ordonanță, nu rezultă dacă pretențiile reclamantei vizează remunerarea pentru perioade în care, în calitate de judecător specializat în materie penală, a asigurat permanența la sediul instanței, la propriul domiciliu sau dacă în această perioadă a prestat sau nu vreo activitate.

Totuși, din analiza reglementării naționale prezentate de Curte, care prevede că munca prestată în timpul serviciului de permanență este remunerată sau atrage compensarea cu timp liber și poate constitui chiar muncă suplimentară, rezultă că reclamanta pretinde indemnizația de cel puțin 10% din salariul mediu pentru perioada de timp în care a asigurat serviciul de permanență fără a desfășura vreo activitate, prevăzut de art.140 din Codul muncii ceh.

Această problemă s-a pus și în jurisprudența națională, mai mulți judecători și grefieri solicitând remunerarea perioadelor în care asigură serviciul de permanență conform Regulamentului de Ordine Interioară al Instanțelor Judecătorești, în special în cauzele penale⁶⁰¹.

⁶⁰⁰ S-a stabilit, spre exemplu, că nu constituie timp de lucru perioada în care un tehnician efectuează serviciu de permanență la domiciliu fiind obligat să se prezinte la clienții angajatorului pentru realizarea unor intervenții în caz de nevoie și această perioadă nu trebuie remunerată în același mod ca perioada în care se prestează efectiv munca (*Cour de Cassation de Belgique – Arrêt N°S.10.0070.F* din 6 iunie 2011, publicată în limba franceză la <http://jure.juridat.just.fgov.be/>) sau că nu constituie timp de lucru perioada în care un pompier efectuează serviciu de gardă la domiciliu, fără a presta vreo activitate, având doar obligația de a se prezenta la unitate în caz de intervenție (*Cour de Cassation de Belgique – Arrêt N° S.13.0024.F* din 18 mai 2015, publicată în limba franceză la <http://jure.juridat.just.fgov.be/>) ori că perioadă de gardă la domiciliu a unui medic veterinar nu intră în timpul de lucru (*Corte Suprema di Cassazione, Sezione Lavoro, Sentenza n. 6491 del 4.04.2016* (ECLI:IT:CASS:2016:6491CIV), udienea del 19.01.2016, publicată la <http://www.italgiure.giustizia.it/>); în același sens sunt și sentințele nr. 5465/2016, 6912/2016, 6710/2016, pentru rezumat a se vedea Răzvan Anghel, *Timpul de lucru și timpul de odihnă*, citată, p.78-81 și 169-171.

⁶⁰¹ Curtea de Apel Constanța, Secția Civilă, minori și familie, litigii de muncă și asigurări sociale, Decizia civilă nr. 524/CM din data de 15 septembrie 2009. În cauză, reclamantii au solicitat să fie remunerați, prin acordarea unui spor, pentru perioadele în care, deși se află la domiciliu, sunt la dispoziția angajatorului potrivit unui program de permanență. În motivare au arătat că au un program de „permanență” ce presupune ca periodic și consecutiv, timp de câte o săptămână, după orele de program și în zile nelucrătoare, să fie disponibili și dacă este cazul să se prezinte la instanță pentru participarea la procedura de soluționare a unor cauze penale ce presupun urgența, cum ar fi cauze ce vizează măsuri preventive. Au arătat că în aceste condiții nu pot părăsi localitatea pentru ca în cazul în care sunt solicitați să se deplaseze în cel mai scurt timp și pe cheltuiala proprie la instanță. S-a reținut în decizia pronunțată că, raportat la definiția timpului de lucru cuprinsă în art. 2 pct. 1 din Directiva 2003/88/CE și jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene (cauza C-437/05), potrivit cu care trebuie inclusă în timpul de lucru și perioada în care în care este necesară prezența fizică a angajatului la locul de muncă, chiar dacă în cursul acesteia nu efectuează nici o activitate, nu se poate include în timpul de muncă perioada în care

În reglementarea națională nu există o dispoziție legală care să stabilească modul de remunerare al acestor perioade.

Un serviciu de permanență efectuat la locul de muncă, în care nu se desfășoară nicio activitate, în lipsa unei reglementări speciale care să prevadă un nivel inferior al remunerării, care ar fi posibilă conform jurisprudenței CJUE, ar trebui considerat timp de lucru și remunerat la nivelul timpului normal de lucru, neputând fi vorba de remunerarea unei munci suplimentare care, potrivit art.120 din Codul muncii, presupune o „muncă prestată”, cu atât mai mult cu cât jurisprudența CJUE este în sensul că este posibilă o remunerare la nivel inferior⁶⁰².

În cazul serviciului de permanență inactiv, la domiciliu, care nu constituie timp de lucru, nu există o obligație nici legală nici rezultată din jurisprudența CJUE de a remunera angajatul.

Este interesant că, printr-o altă cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, *Cour du travail de Bruxelles* (Belgia)⁶⁰³ s-a solicitat Curții să răspundă dacă *Directiva 2003/88 trebuie interpretată în sensul nu se opune ca legiuitorul național să mențină sau să adopte o definiție mai puțin restrictivă a timpului de lucru și ca perioada de gardă la domiciliu să fie considerată timp de lucru în cazul în care, chiar dacă serviciile de gardă sunt executate la domiciliul lucrătorului, constrângerile la care este supus acesta din urmă în timpul gărzii (precum obligația de a răspunde la apelurile angajatorului*

în 8 minute) restrâng în mod semnificativ posibilitatea de a efectua alte activități.

Din perspectiva prevederilor Directivei și a jurisprudenței CJUE, statele membre trebuie să se asigure, prin măsurile de implementare, că angajaților li se recunoaște ca timp de lucru cel puțin perioadele care se încadrează în definiția de la art. 2 pct.1 din Directivă, inclusiv perioadele în care sunt la dispoziția angajatorului chiar dacă nu prestează efectiv muncă, dar se află la locul de muncă. Dincolo de aceste exigențe, statele membre pot impune prin norme naționale recunoașterea și a altor perioade ca timp de lucru sau ca perioade pentru care trebuie acordată o remunerație chiar dacă nu constituie timp de lucru.

Ca urmare, anticipăm că răspunsul Curții va fi în sensul că Directiva nu împiedică statele membre să adopte o legislație care să impună recunoașterea ca timp de lucru total sau parțial a unor perioade de gardă la domiciliu și nici unei legislații naționale care să impună o anumită remunerație pentru perioada în care angajatul se află la domiciliu dar la dispoziția angajatorului, putând fi chemat în orice moment pentru o intervenție.⁶⁰⁴

Tocmai pentru că acest serviciu de permanență / gardă inactivă la domiciliu presupune anumite constrângeri și limitări ale posibilităților de gestionare a timpului afectat vieții personale, unele state au stabilit o formă de compensare. Așa cum rezultă din ordonanța Curții, legislația

salariatul, în sens larg, nu se află la locul de muncă, chiar dacă se află la dispoziția angajatorului (în sens larg); în același sens, cu privire la grefieri, Tribunalul Constanța – Secția I Civilă sentința civilă nr.403/04.04.2008 (irevocabilă prin nerecurare, nepublicată), Curtea de Apel Constanța – Secția I Civilă, decizia civilă nr. 231/CM/12.09.2009.

⁶⁰² A se vedea, pentru dezvoltări, și distincția dintre noțiunea de „timp de lucru suplimentar” și „muncă suplimentară” - Răzvan Anghel, *Procedura soluționării conflictelor individuale de muncă – Ghid pentru practicieni*, CH Beck, București, p.333.

⁶⁰³ Cererea de decizie preliminară formulată de *Cour du travail de Bruxelles* (Belgia) la 28 septembrie 2015 în cauza *Ville de Nivelles/Rudy Matzak*, înregistrată sub nr.C-518/15, publicată în Jurnalul Oficial : JO C 414 14.12.2015, p.21.

⁶⁰⁴ A se vedea Răzvan Anghel, *Cerere de decizie preliminară privind timpul de lucru și remunerarea pompierilor recrutați de un serviciu public de intervenție. Posibile răspunsuri*, în *Săptămâna Juridică* nr.38/2016, p.4-6, și *Revista de Jurisprudență Europeană* nr.9/2016, p.4-6;

cehă în vigoare în perioada relevantă prevedea pentru această situație o indemnizație de cel puțin 10% din venitul mediu, indiferent dacă serviciul de permanență se efectua la domiciliu sau la sediul instanței. În jurisprudența franceză s-a reținut că, în principiu, deși cuantumul unei compensații financiare sau în timp liber a unor perioade de asigurare a permanenței (în care angajatul, fără a fi la dispoziția imediată a angajatorului, are obligația de a rămâne la domiciliu sau în apropiere de locul de muncă, pentru a se putea prezenta la solicitarea angajatorului în vederea prestării muncii) este liber stabilit, în absența unor dispoziții convenționale sau contractuale care să stabilească remunerarea orelor de asigurare a permanenței, revine judecătorului să aprecieze suveran asupra cuantumului remunerației convenite salariatului⁶⁰⁵.

Formularea problemei în termenii unei discriminări între judecători și alte categorii de salariați, cu atât mai mult cu cât nu sunt identificați în scopul comparării, pe baza a ceea ce pare a fi un criteriu socio-profesional ce nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 2000/78, era de așteptat să conducă la respingerea ca inadmisibilă a cererii, având în vedere și jurisprudența anterioară a Curții, în cauza C-310/10, *Agafitei și alții*⁶⁰⁶ în care, în mod similar, dar cu o mai clară identificare a categoriei profesionale folosită ca element de comparație, s-a pus problema discriminării prin modul de salarizare diferit al judecătorilor în funcție de un criteriu profesional.

Ar fi fost cu mult mai interesant dacă instanța supremă din Cehia ar fi explicat

situația de fapt, relevând dacă perioadele de timp pentru care reclamanta solicita remunerația priveau perioade de asigurare a permanenței la domiciliu sau la sediul instanței, și ar fi formulat întrebările în legătură cu prevederile Directivei 2003/88, de exemplu dacă prevederile art.6 ale acesteia (privind timpul de lucru maxim săptămânal) se opun unei reglementări naționale care presupune pentru judecători un program de lucru ce include în mod obișnuit ore suplimentare ce nu sunt evidențiate, premisă pe care rezultă că se bazează în mod expres modul de stabilire a indemnizației potrivit legislației naționale citate de Curte, sau care stabilește un plafon pentru numărul de ore de permanență, care constituie timp suplimentar de lucru, raportat la un an, față de prevederile art.16 lit.b) care, pentru aplicarea articolului 6 stabilește o perioadă de referință care să nu depășească patru luni ori dacă activitatea judecătorilor poate fi inclusă în derogările permise de art. 17 din Directivă, fiind important și dacă derogarea ar fi permisă de alineatul 1, care nu implică anumite condiții suplimentare, sau alineatul 2, care impune condiția ca lucrătorii în cauză să beneficieze de perioade de repaus echivalente compensatorii sau dacă, în cazuri excepționale în care nu este posibil, din motive obiective, să se acorde asemenea perioade de repaus echivalente compensatorii, lucrătorii beneficiază de protecție adecvată. Totodată, ar fi fost interesant să se analizeze dacă se poate considera că legislația cehă relevantă cuprinde sau nu garanții pentru limitarea

⁶⁰⁵ *Cour de cassation – Chambre sociale*, Hotărârea din 14 decembrie 2016, ECLI:FR:CCASS:2016:SO02380; pentru rezumat, a se vedea Răzvan Anghel, *Timpul de lucru și timpul de odihnă*, citată, p.83-84.

⁶⁰⁶ Hotărârea Curții (Camera a patra) din 7 iulie 2011, EU:C:2011:467, disponibilă la www.curia.eu; a se vedea și Daniel Mihai Șandru, Constantin Mihai Banu, Dragoș Alin Călin, *Probleme din jurisprudența trimiterilor preliminare formulate de instanțele din România*, în *Pandectele Române* nr.6/2013, p.40.

timpului de lucru maxim săptămânal pe care art.6 din Directiva 2003/88 le impune astfel cum s-a stabilit și în jurisprudența CJUE⁶⁰⁷.

**Rezumat, traducere și notă de drd.
Răzvan Anghel*,
Facultatea de Drept, Universitatea
București
Judecător, Curtea de Apel Constanța**

---

⁶⁰⁷ A se vedea și Răzvan Anghel, *Lipsa unor garanții legislative pentru asigurarea respectării timpului săptămânal maxim de lucru în cazul medicilor care efectuează gărzi la domiciliu. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene*

asupra acțiunii în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată de Comisia Europeană împotriva Greciei, în Revista de Jurisprudență Europeană nr.8/2016, p.4-6.

* E-mail profesional: razvan.anghel@just.ro.